

8. Blum, U. Karmann, A. Lehman-Waffenschmidt, M. Thum, M. Wälde, K. Wieland, B. Wiesmeth, H. Grundlagen der Volkswirtschaftslehre, 2. Auflage, Springer-Verlag. – Berlin, 2003. – 237 s.

9. Braun J., Virchow D. Ökonomische Bewertung von Instrumenten zur Erhaltung und Nutzung der Genetischen Ressourcen als Teil der biologischen Vielfalt. – Kiel, Christian-Albrecht-Universität. – 14 s. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.genres.de/infos/pdfs/bd03_03_09.pdf.

10. Elsasser P. Economic methodologies for valuing forest genetic resources // Conservation and Management of Forest Genetic Resources in Europe. Eds. Th.Geburek, J. Turok. – Zvolen, Arbora Publishers, 2005. – p. 89-109.

11. Elsasser, P. and Meyerhoff, J. (eds.). Ökonomische Bewertung von Umweltgütern. Methodenfragen zur Kontingenten Bewertung und praktische Erfahrungen im deutschsprachigen Raum [Economic Valuation of Environmental Goods and Services. Methodological Issues of Contingent Valuation and Practical Experiences in the German Language Area]. – Marburg : Metropolis, 2001. – 351 p.

12. Hackl F., Prunkner G. Der Wert der Natur – Eine ökonomische Bewertung des Nationalparks Kalkalpen. Universität Linz – 12 p. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.econ.jku.at/members/pruckner/files/papers/wipolnp.pdf>.

13. Hackl S. Eine ökonomische Bewertung von Artenschutzprogrammen. Der Luchs im Nationalpark OÖ. Kalkalpen. – Wegener Center Verlag, Graz, Austria, 2007. – 82 s. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.wcu-wissber-nr18-shackl-okt2007.pdf>

14. Interwies E., Görlach B. Moneterisierung von Zielvorgaben und Nutzungen im Gewässerschutz. – 4 s. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ecologic.eu/download/projekte/1950-1999/1970-01/atv.pdf>.

15. Mäler K.G., Vincent J.R. (eds.) Handbook of environmental economics. – North-Holland, Business&Economics, 2003. – Vol. 1,2. – 960 p.

16. McNeely J.A., Vorbies F. Economics and Conserving Forest Genetic Diversity. Chapter 19. In eds. Young, A.Y., Boshier D., Boyle, T.J.B., Yeh, F.C. Forest conservation genetics, Principle and Practice. CABI Publishing, Wallingford, 2000), UK. – P. 39-59.

17. Rosen S. Hedonic prices and implicit markets: Product differentiation in pure competition/ Journal of Political Economy. – 1974. – № 82. – P. 34-55.

УДК 630*907.11 (477.83) Ст. наук. співроб. П.Т. Яценко, канд. біол. наук –
Інститут екології Карпат НАН України, Львів

ДО ІСТОРІЇ СТВОРЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ "СКОЛІВСЬКІ БЕСКИДИ"

Охарактеризовано часові аспекти формування національного природного парку в Бескидах, датовано перебіг подій щодо його створення, висвітлено роль окремих осіб у реалізації ідеї парку і трансформацію назви.

Ключові слова: національний природний парк, лісовий заказник "Зелеміль", "Львівліс".

*Senior research officer P.T. Yashchenko – Institute of ecology of Carpathians of
NAS of Ukraine, Lviv*

History of creation of national natural park "Skolivski Beskidi"

The sentinel aspects of forming of national natural park in Beskidakh are described, the course of events is dated in relation to his creation, the role of individuals in realization of idea of park and transformation of the name is reflected.

Keywords: national natural park, the forest rezervat "Zelemil", "L'vivlis".

11 лютого 2009 р. виповнилося 10 років із дня офіційного створення (Указ Президента України за № 157/99) у межах Дрогобицького, Сколівського і Турківського районів Львівщини національного природного парку "Ско-

лівські Бескиди". Розглядаючи історію формування природоохоронного об'єкта у хронологічному порядку, треба зазначити, що цьому передувала клопітка робота багатьох науковців, працівників лісового господарства, природоохоронців – практиків.

Архівні матеріали, які збереглися у відділі охорони природних екосистем Інституту екології Карпат НАН України і відображають перебіг подій щодо вичленування національного природного парку (НПП) у Бескидах, свідчать, що природоохоронну функцію у регіоні виконували спочатку два об'єкти нижчого рангу, а саме – "Зелеміль" та "Дубинський". Комплексну характеристику і обґрунтування потреби заповідання урочища "Зелеміль" у держлісфонді Сколівського лісгоспазу, як лісового заказника місцевого значення, підготували директор Львівського відділення Інституту ботаніки НАН України академік М.А. Голубець та Генеральний директор об'єднання "Львівліс" О.І. Фурдичко. Довідку ж про доцільність створення лісового заказника місцевого значення "Дубинський" підготувала старший науковий співробітник відділу охорони природних екосистем Львівського відділення Інституту ботаніки НАН України, канд. біол. наук Л.І. Мілкіна. Обидва ці подання не датовані точно, але зроблені вони у кінці 70-х років, коли ще існувало Львівське відділення Інституту ботаніки НАН України, на основі якого у 1991 р. сформовано Інститут екології Карпат НАН України.

За вказаними поданнями ці два об'єкти були виділені офіційно – як ландшафтний заказник місцевого значення "Зелеміль", площею 2908 га, та як заповідне урочище "Дубинське", площею 605 га. Вони й стали основою для подальшого розвитку заповідної справи у регіоні й виділення саме національного природного парку, цілком нової на той час для області категорії природоохоронних об'єктів, що відображало й поступальний розвиток природоохоронної справи в Україні загалом.

Створенню НПП у Бескидах сприяло, зокрема, й те, що 8 вересня 1993 р. Президент України Л.М. Кравчук підписав Указ за № 362/93 "Про збереження і розвиток природно-заповідного фонду України", яким Кабінету Міністрів України було доручено до 1 березня 1994 р. подати Президентові України :

- перелік цінних природних територій для резервування і наступної організації заповідників, національних природних парків і об'єктів інших категорій природно-заповідного фонду загальнодержавного значення;
- пропозиції щодо черговості організації таких об'єктів.

Відповідно цей Указ 30.09.1993 р., вхідний № 1796, надійшов до Державного управління екологічної безпеки в Львівській області, спеціалісти якого Я.І. Дубина та С.В. Петров розпочали інтенсивну роботу з відбору таких територій на Львівщині та удосконалення обґрунтування щодо виділення НПП "Українські Бескиди". Ідея вичленування національних природних парків набула на той час широкого визнання [1], і виділення саме такого об'єкта і саме у Бескидах активно пропагували науковці відділу охорони природних екосистем Інституту екології Карпат НАН України, д-р біол. наук С.М. Стойко та канд. біол. наук Л.І. Мілкіна.

22 вересня 1994 р. вийшла Постанова Верховної Ради України № 177 / 94-ВР за підписом О.О. Мороза "Про Програму перспективного розвитку за-

повідної справи в Україні" ("Заповідники"). Ця Програма передбачала виділення багатьох природоохоронних об'єктів, зокрема й створення у 1995 р. НПП "Українські Бескиди" на площі 116 тис. га, з виділенням фінансування в обсязі 2000 млн крб (у цінах 1994 р.). Кабінету Міністрів України було доручено забезпечити реалізацію затвердженої Програми, і тодішній його голова В. Пинзеник 28 листопада 1994 р. видав Розпорядження за № 20027/3, згідно з яким декільком міністрам, зокрема – охорони навколишнього природного середовища України Ю. Костенку, фінансів – В. Гетьману, а також Президенту НАН України Б.Є. Патону – було доручено вжити заходів щодо виконання зазначеної Програми, передбачивши для цього виділення з Держбюджету, починаючи з 1995 р., відповідних асигнувань по розділу "Охорона навколишнього природного середовища". Було також запропоновано подати до 01.03.1995 р. на розгляд КМУ проект рішення Уряду щодо створення державного органу управління заповідниками та національними природними парками і формування наукового центру досліджень з проблем заповідної справи.

Усі ці розпорядження надійшли й у Львівську обласну раду, і П.Ю. Зима, як тодішній Голова ради, надіслав Розпорядження заступнику начальника Держуправління М.В. Гуку з резолюцією: "...Прошу вжити заходів щодо виконання Програми розвитку заповідної справи в області" – це лист від 08.12.1994 р., у якому вже розписані і площа майбутнього НПП – 116 тис. га, і обсяги витрат на його створення в розмірі 47 млрд крб.

Зміст всіх цих розпоряджень був добре відомий співробітникам відділу охорони природних екосистем Інституту екології Карпат НАН України. Разом з тим їм були відомі й відомчі неузгодженості щодо створення НПП, зокрема позиція Генерального директора "Львівлісу", який заперечував доцільність створення НПП на такій великій площі та й за рахунок переважно держлісфонду, до того ж новостворювані природоохоронні об'єкти мали підпорядковуватися вже не Міністерству лісового господарства, а Міністерству охорони природи і ядерної безпеки. Різне бачення підходів до створення парку "Львівлісом" та Держуправлінням екобезпеки в Львівській області не сприяло вичленуванню природоохоронного об'єкта у Бескидах, загалом гальмувало розвиток заповідної справи в області, тому науковці вирішили винести питання на розгляд громадськості. У березні 1995 р. Л.І. Мілкіна підготувала статтю для газети "Високий замок", яку після детального обговорення на засіданні відділу охорони природних екосистем було значно розширено й відредаговано, і 18.04.1995 р. стаття вийшла друком за підписами С.М. Стойка, Л.І. Мілкіної та П.Т. Яценка під заголовком "Чи бути національному парку "Українські Бескиди?".

Публікація викликала жвавий інтерес громадськості і питання про створення НПП отримало новий імпульс, організаційні питання дискутувалися майже протягом року.

Спеціалісти державного управління екобезпеки у Львівській області, зокрема С.В. Петров та Я.І. Дубина, розпочали чергове редагування обґрунтування доцільності створення НПП у Сколівських Бескидах. Станом на 16.06.1996 р., вони підготували довідку "Про історію та стан підготовки ма-

теріалів щодо створення національного природного парку "Українські Бескиди", у якій зазначалося, що історія формування національного парку в гірській частині Львівської області триває вже майже 18 років. Зокрема вказано, що Львівським облвиконкомом на адресу ради Міністрів УРСР ще 23.05.1979 р. було надіслано листа за № 1/947 з пропозицією щодо створення на території Сколівського лісгоспзагу державного лісового заказника "Сколівські Бескиди". Потребу виділення такого заказника відображено в рішенні облвиконкому за № 209 від 15.05.1979 р. "Про затвердження заходів по виконанню пропозицій і зауважень депутатів на IX сесії обласної Ради народних депутатів шістнадцятого скликання 23 березня 1979 р."

У той самий період, виконуючи накази виборців, депутат Верховної Ради УРСР десятого скликання від Сколівського виборчого округу № 396 п. Г.Г. Шевель вніс пропозицію поставити перед Радою Міністрів УРСР питання про створення на базі лісових масивів Сколівського району державного лісового заказника "Сколівські Бескиди". Проте Міністерство лісового господарства не погодило такий проект, посиляючись на те, що лісові масиви Сколівського лісгоспзагу, у межах яких передбачалося виділити заказник, належать до категорії ґрунтозахисних лісів, у яких ведеться посилена охорона, а також на значні запаси стиглих насаджень, які підлягають вирубуванню.

Проаналізувавши спільно з науковцями м. Львова стан заповідної справи в області та розглянувши можливі заходи для її поліпшення, враховуючи відсутність на той час у природно-заповідному фонді області таких категорій природоохоронних об'єктів, як національні та регіональні природні парки парки, дбаючи про подальший розвиток заповідної справи в області, держуправління екобезпеки у доповідній записці до облвиконкому (№ 98 від 22.02.82 р.) запропонувало створити на північно-східному макросхилі Карпат, у басейні р. Опір, на землях Сколівського і Славського лісгоспзагів регіональний природний парк "Українські Бескиди" площею до 20 тис. га. Вибір території та статус об'єкта було зроблено з урахуванням того, що тут зосереджено великий бальнеологічний потенціал (понад 40 різноманітних мінеральних джерел), є можливості розвитку гірського туризму й гірськолижного спорту, функціонує понад 60 рекреаційно-оздоровчих закладів (баз відпочинку, пансіонатів тощо). Є також цінні природні комплекси, що заслуговують на охорону чи мають важливе рекреаційне значення. Створення РЛП сприяло б соціально-економічному розвитку обох адміністративних районів. Проте і ця пропозиція, незважаючи на менш суворий режим охорони лісів, Мінлісгоспом не була прийнята.

Унаслідок природоохоронної діяльності у 80-90-х роках у Бескидах було створено низку невеликих заказників та заповідних урочищ, загалом охоплено природоохоронним режимом понад 16 тис. га найцінніших природних комплексів. Продовжувалася й робота щодо створення великого природоохоронного об'єкта – за сприяння науковців багатьох наукових установ та вищих навчальних закладів Львова було підготовлено й обґрунтування організації національного природного парку "Українські Бескиди" площею понад 110 тис. га, а згодом зроблено й проект відводу земель, який охоплював площу 96,8 тис. га.

Але доки ці матеріали узгоджували у численних відомствах, було прийнято новий Земельний кодекс України, розпочалася приватизація земель, самозахоплення "батьківщини" – і лісів, і полів, що зумовило потребу повторного узгодження і меж, і площ проєктованого НПП. Останнє було виконано лише частково, до того ж не було офіційно затверджене на районному рівні, оскільки статус національного природного парку унеможлилював приватизацію земель. Тому було запропоновано створити НПП на лісових землях ДЛГО "Львівліс". Такою, згідно з цією запискою, була ситуація станом на 16 квітня 1996 р.

Тоді ж (25.04.1996 р.) газета "Високий замок" публікує статтю О.І. Фурдичка "Чи стануть "Українські Бескиди" національним парком?", з критикою і розміру площі парку (116 тис. га), і її вибору, і пропозиції щодо відведення під парк лісових земель. Висловлено було й пропозицію створити НПП на площі 13,6 тис. га. Водночас було також опубліковано в районній газеті "Сколівські бескиди" у вигляді розмови з О.І. Фурдичком статтю Олексія Тренича під назвою "Чи бути національному парку", що містила критику підходів до створення НПП на такій великій площі і лише на лісових землях.

Проте, незважаючи на різнобій думок і підходів до виділення НПП у Бескидах, робота з його вичленування не припинялася. Відбулося декілька спільних засідань за участю головного лісничого "Львівлісу" М.В. Оприська, заступника начальника Держуправління екобезпеки М.В. Гука, в.о.завідувача відділу охорони природних екосистем Інституту екології Карпат НАН України канд. біол. наук П.Т. Яценка та старшого наукового співробітника цього Інституту, канд. біол. наук Л.І. Мілкіної, професора Українського лісотехнічного університету С.А. Генсірука, на яких розглянуто відомчі позиції й підтверджено потребу якнайшвидшого вичленування НПП. Було визначено можливі квартали лісів Держлісфонду та лісів інших користувачів для створення парку, погоджено попередньо його площу (до 52 тис. га), а також те, що після створення НПП не буде підпорядкований Мінприроді, а залишиться у віданні "Львівлісу". Було також наголошено на потребі включення існуючих у Бескидах природоохоронних об'єктів до території проєктованого НПП.

Відповідно, заступник начальника Держуправління екобезпеки в Львівській області М.В. Гук звернувся до директора Інституту екології Карпат НАН України академіка М.А. Голубця з проханням (лист № 06/1002 від 12.06.1996 р.) розглянути на Вченій раді Інституту питання доцільності залучення до першого етапу створюваного національного природного парку "Українські Бескиди" територію ландшафтного заказника місцевого значення "Зелеміль" (2908 га) та заповідного урочища "Дубинське" (605 га). Вчена рада Інституту погодила з високою оцінкою природоохоронного значення лісів у межах заказника "Зелеміль", яку надали співробітники відділу охорони природних екосистем, і підтримала пропозицію Держуправління щодо його введення до складу НПП. Вчена рада також звернулася також з листами до заступника Голови обласної державної адміністрації п. Г.М. Седіла та до Генерального директора ДЛГО "Львівліс" О.І. Фурдичка з проханням розглянути питання про включення цього заказника у склад НПП.

З часом всі питання щодо створення НПП у Бескидах були остаточно вирішені і 11 лютого 1999 р. на площі 35684 га під назвою "Сколівські Бескиди" його було створено з метою "...збереження, відтворення та раціонального використання природних територіальних комплексів, що мають природоохоронне, наукове, освітнє, рекреаційне та ландшафтно-естетичне значення" [2].

Першим директором НПП було призначено відомого у регіоні лісівника М.І. Коханця, який активно долучився у справу формування колективу, науково-технічної ради парку й виконання поставлених перед НПП природоохоронних завдань. Після переведення М.І. Коханця на посаду директора ДП "Славське лісове господарство" директором парку призначено В.Я. Бандерича, колишнього головного лісного парку. Сформований ними колектив плідно працює, забезпечуючи збереження природних екосистем Сколівських Бескидів, впорядковує і розвиває їхнє рекреаційне використання, здійснює значну наукову [3-4] й освітню діяльність у регіоні.

Література

1. **Природные национальные парки** Украины / П.Т. Яценко, Е.М. Гребенюк, Л.А. Тасенкевич, и др. / отв. ред. С.М. Стойко. – Львов : Изд-во "Выща шк." при Львов. ун-те, 1988. – 119 с.
2. **Лях І.В., Мілкіна Л.І.** Національний природний парк "Сколівські Бескиди". Нелісова рослинність. – Львів : Вид-во "Сполом", 2008. – 244 с.
3. **Національний природний парк "Сколівські Бескиди"** Рослинний світ / Соломаха В.А., Якушенко Д.М., Крамарець В.О. та ін. – К. : Вид-во "Либідь", 2004. – 240 с.
4. **Дейнека А.М., Мілкіна Л.І., Приндак В.П.** Ліси національного природного парку "Сколівські Бескиди". – Львів : Вид-во "Сполом", 2006. – 176 с.

УДК 639.1

**Проф. А.І. Гузій, д-р с.-г. наук; асист. В.П. Власюк –
Житомирський національний агроекологічний університет;
Ю.В. Захожий – Обласне управління лісового і мисливського господарства**

ДИНАМІКА ЧИСЕЛЬНОСТІ ЛИСИЦІ ЗВИЧАЙНОЇ (VULPES VULPES L.) ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЗАЙЦЯ-РУСАКА НА ЖИТОМИРЩИНІ

У мисливських угіддях державних лісових і лісомисливських господарств, з просуванням з півночі на південь, спостерігається тенденція до зростання чисельності лисиці (із 0,8 до 13 особин / 1000 га). У середньому щільність лисиці в угіддях державних лісових і лісомисливських господарств становить 1,8, УТМР – 3,7 особин / 1000 га. В умовах заповідника, за значної чисельності зайця-русака, вплив лисиці на його кількість може частково нівелюватися.

Ключові слова: лисиця звичайна, тип мисливських угідь, чисельність, щільність

**Prof. A.I. Guziy; assist. V.P. Vlasyuk – Zhytomyr national agroecological university;
Yu. V. Zahozhyu – Regional department of forestry
and hunting enterprise**

Quantity dynamics of Fox Ordinary (*Vulpes Vulpes* l.) and its influence on European Hare in Zhitomir region

In huntings lands of state forest and forestry-hunting enterprises, with advancement from a north southward, there is a tendency of growth of quantity of fox (from 0,8 to 13 in-